

Republika Srbija
VRHOVNI KASACIONI SUD
Rev 2676/10
30.06.2010. godina
Beograd

U IME NARODA

Vrhovni kasacioni sud, u veću sastavljenom od sudija: Vesne Popović, predsednika veća, Vide Petrović-Škero i Vlaste Jovanović, članova veća, u parnici tužioca A.T. iz B., čiji je punomoćnik A.K., advokat iz B., protiv tuženog K.p. za ljudska prava J. iz B., koga zastupa punomoćnik N.Š., advokat iz B., radi isplate naknade zbog povrede autorskog prava odlučujući o reviziji tuženog, izjavljenoj protiv presude Vrhovnog suda Srbije u Beogradu Gž.br.43/08 od 23.07.2009. godine, u sednici održanoj 30.06.2010. godine, doneo je

P R E S U D U

ODBIJA SE kao neosnovana revizija tuženog izjavljena protiv presude Vrhovnog suda Srbije u Beogradu Gž.br.43/08 od 23.07.2009. godine.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Okružnog suda u Beogradu P.br.682/05 od 11.04.2006. godine odbijen je tužbeni zahtev kojim je tužilac tražio da se obaveže tuženi da mu po osnovu povrede imovinskih prava isplati 500.000,00 dinara sa zakonskom zateznom kamatom od 21.04.2005. godine do isplate i na ime povrede moralnih prava 5.000.000,00 dinara sa zakonskom zateznom kamatom od presuđenja do isplate, da se tuženom zabrani da dalje koristi autorska dela tužioca i dalje umnožava nove tiraže i izdanja "... " kao i da se tuženi obaveže da uvod i izreku presude objavi u dnevnom listu P. o svom trošku po pravnosnažnosti presude i tužiocu naknadi troškove parničnog postupka. Stavom drugim izreke odbijen je predlog tužioca za izdavanje privremene mere, a stavom trećim odbijen zahtev tuženog da se tužilac obaveže da mu naknadi troškove parničnog postupka.

Presudom Vrhovnog suda Srbije u Beogradu Gž.br.43/08 od 23.07.2009. godine, stavom prvim izreke delimično je usvojena žalba tužioca i preinačena prvostepena presuda tako što je obavezan tuženi da tužiocu na ime naknade zbog povrede moralnih prava isplati 200.000,00 dinara sa zakonskom

zateznom kamatom od presuđenja do isplate, zabranjeno je tuženom da dalje koristi autorska dela tužioca i umnožava nove tiraže izdanja "... " i obavezan tuženi da uvod i izreku presude po pravnosnažnosti objavi u dnevnom listu P. o svom trošku. Stavom drugim izreke odbijena je žalba tužioca i potvrđena prvostepena presuda u delu kojim je odbijen tužbeni zahtev za isplatu naknade zbog povrede moralnih prava u iznosu od 4.800.000,00 dinara sa zakonskom zateznom kamatom od presuđenja do isplate. Stavom trećim izreke ukinuta je prvostepena presuda u odnosu na odluku o isplati naknade zbog povrede imovinskih prava sa traženom kamatom i u odnosu na odluku o određivanju privremene mere i za troškove parničnog postupka i u tom delu predmet vraćen prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

Protiv pravnosnažne presude donesene u drugom stepenu, tuženi je izjavio reviziju zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava.

Ispitujući pravilnost odluke u smislu člana 399. ZPP, Vrhovni kasacioni sud je našao da je revizija neosnovana.

U postupku nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 361. stav 2. tačka 9. ZPP, na koju Vrhovni kasacioni sud pazi po službenoj dužnosti. Nije učinjena ni povreda iz člana 361. stav 1. ZPP pred drugostepenim sudom, jer drugostepeni sud nije drugačije utvrdio činjenično stanje. Nema ni povrede iz člana 361. stav 2. tačka 12. ZPP, jer pobijana presuda sadrži jasne i neprotivrečne razloge o odlučnim činjenicama i može se sa sigurnošću ispitati.

Prema utvrđenom činjeničnom stanju, tuženi je izdao publikaciju "... " u ediciji "... ", izdanje 2005. godine. Ovu zbirku najvećim delom sačinjavaju citati i odlomci iz originalnih članaka i komentara tužioca koji su nastali i javno objavljeni u periodu od 1976. do 2004. godine. Uz citate je naveden izvor iz koga su odlomci preuzeti. Tužilac nije dao dozvolu tuženom za korišćenje delova svojih autorskih članaka i komentara, niti je sa njim zaključio autorski ugovor. Tužilac nije ni na koji način stvorio, dao doprinos, niti je učestvovao u izradi ove zbirke.

Kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja, pravilno je drugostepeni sud zaključio da je tuženi povredio moralna prava tužioca.

Citat je deo teksta doslovno prenesen iz drugog spisa. Upotrebljava se kako bi tekstu dao poseban kvalitet. Autor teksta citat koristi kako bi potvrdio svoje mišljenje ili ukazao da postoje i druga mišljenja. Citati predstavljaju deo pisanog autorskog dela, moraju se uklapati u tekst i sa njim činiti jedinstvo.

Po članu 48. Zakona o autorskim i srodnim pravima dozvoljeno je bez dozvole autora i bez plaćanja autorske naknade umnožavanje kao i drugi

oblici javnog saopštavanja kratkih odlomaka autorskog dela (pravo citiranja po sledećim uslovima: 1) da je delo objavljeno; 2) da se pomenuti delovi bez imena integrišu u drugo delo, ako je to neophodno radi ilustracije, potvrde ili reference uz jasnu naznaku da je reč o citatu; 3) da se na pogodnom mestu navede ko je autor citiranog dela koji je naslov citiranog dela kada je i gde je citirano delo objavljeno, odnosno izdato).

Evropska konvencija o ljudskim pravima u članu 10. predviđa da svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu posedovanja sopstvenog mišljenja, primanja i saopštavanja informacija i ideja bez mešanja javne vlasti i bez obzira na granice (stav 1.). Pošto korišćenje ovih sloboda povlači za sobom dužnosti i odgovornosti, ono se može podvrgnuti formalnostima, uslovima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom i neophodnim u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbednosti, teritorijalnog integriteta ili javne bezbednosti, radi sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, zaštite ugleda ili prava drugih, sprečavanja otkrivanja obaveštenja dobijenih u poverenju ili radi očuvanja autoriteta i nepristrasnosti sudstva.

Sloboda izražavanja kao jedno od osnovnih ljudskih prava nije neograničena - ne podrazumeva opšte ljudsko pravo da se to slobodno i bez ikakvih ograničenja čini. Zbog toga citirani čl. 10. Evropske konvencije o ljudskim pravima ističe da razni vidovi ove slobode povlače posebne dužnosti i odgovornosti. U ovom slučaju, sloboda izražavanja je ograničena radi zaštite prava drugih (autorskog prava tužioca). Ograničenje prava korišćenja citata propisano je članom 48. Zakona o autorskim i srodnim pravima. Ovakvo ograničenje je, suprotno revizijskim navodima dozvoljeno u smislu čl. 10. stav 2. Evropske konvencije o ljudskim pravima. Zakonom o autorskim i srodnim pravima jasno su propisani uslovi korišćenja citata bez dozvole autora.

Po oceni Vrhovnog kasacionog suda korišćeni citati nisu integrisani u osnovni tekst (jer čine većinu dela navedene zbirke), već je od njih napravljena cela zbirka. Upravo u tome se sastoji povreda moralnih autorskih prava tužioca, jer je tuženi bez njegove saglasnosti sakupio odlomke iz njegovih autorskih dela i objavio ih. Osim toga, citati su i po oceni ovoga suda istrgnuti iz konteksta i na taj način dobili novo značenje. Na taj način povređene su odredbe iz čl. 16. i 17. Zakona o autorskim i srodnim pravima. Zbog toga je pravilno tuženi obavezan da tužiocu naknadi štetu i zabranjeno mu je dalje korišćenje autorskih dela i umnožavanje novih tiraža ovog izdanja, i naloženo objavljivanje uvoda i izreke pravnosnažne presude u dnevnom listu P. o trošku tuženog na osnovu člana 177. istog Zakona.

Na osnovu člana 405. ZPP odlučeno je kao u izreci.

Predsednik veća - sudija

Vesna Popović, s.r.